

Oratio, meditatio, tentatio: om vad som formar en teolog

Fördjupningen i detta nummer av Hälsning är en översättning av Martin Luthers förord (merparten) till den tyska översättningen av hans skrifter (Wittenberg-upplagan 1539; WA 50,657-661; LW34:283-288). Luther utgår från Psaltaren 119 när han utvecklar vad som är det rätta sättet att studera teologi. Med utgångspunkt i kung Davids ord i psaltarpsalmen pekar Luther på tre nödvändiga ingredienser för en teologs formering: bönen, studiet av Guds ord, och prövningar som följer av bön och bibelbruk. Jakob Appell har gjort översättningen.

Jag skulle vilja visa på ett korrekt sätt att studera teologi, ett sätt som jag själv praktiserat. Om du gör det kommer du bli så lärd att du (om nödvändigt) skulle kunna skriva lika goda böcker som kyrkofäderna och koncilierna. I Gud vågar jag för egen del påstå, utan att vara arrogant och ljuga, att jag i fråga om att skriva böcker inte står långt bakom somliga av fäderna. När det gäller mitt liv kan jag dock inte på långt när göra samma anspråk. Detta sätt lärde den helige kung David (och utan tvekan också patriarkerna och profeterna) i 119:e psalmen. Där återfinns tre regler som i stort sett presenteras genom hela psalmen. De tre är *Oratio*, *Meditatio*, *Tentatio*.

FÖR DET FÖRSTA bör du veta att Den Heliga Skrift är en bok som gör alla andra böckers visdom till dårskap. Ingen av dem lär om evigt liv förutom denna enda. Därför bör du direkt förtvivla om ditt förnuft och din förståelse. Du uppnår inte evigt liv genom dem, utan tvärtom kommer högmodet att driva dig och andra ut ur himlen (vilket en gång hände med Lucifer) ner i helvetets avgrund. Knäböj i din kammare (Matt 6:6) och be till Gud om verklig ödmjukhet och uppriktighet, att han genom sin käre Son ger dig sin Helige Ande, som upplyser dig, leder dig och ger dig förståelse.

Således ser du hur David oavlätligen ber i nämnda psalm *Lär mig, Herre, undervisa mig, led mig, visa mig* och många fler liknande ord. Även om

han kände Moseböckerna och andra böcker väl, och dagligen hörde och läste ur dem, så ville han få tag på Skriftens rätte lärare och inte se på den med sitt eget förnuft och bli sin egen lärare. En sådan praxis ger nämligen upphov till andar som ger näring åt illusionen om att Skriften är människan underdånig och kan förstås med förnuftet, som vore det Markolf eller Aisopos fabler, vilka inte behöver någon Helig Ande eller bön.

FÖR DET ANDRA bör du *meditera*, det vill säga inte bara i ditt hjärta utan också till det yttre, genom att faktiskt repetera och jämföra tal och ord i boken, läsa dem åter och åter igen med noggrann uppmärksamhet och eftertanke, så att du kan se vad den helige Ande avser med dem. Och se till att du inte tröttnar eller tror att du har gjort tillräckligt när du har läst, hört och talat dem en eller två gånger, och att du sedan har fullständig förståelse. Du kommer aldrig att bli en särskilt bra teolog om du gör så. Du blir som en för tidig frukt som faller till marken innan den är mogen.

Således ser du i samma psalm hur David återkommande berömmar sig av att han dag och natt och alltid talar, mediterar, förkunnar, sjunger, hör, läser om ingenting utom Guds ord och bud. För Gud kommer inte att ge dig sin Ande utan detta yttre Ord. Så ta det till hjärtat. Hans befallning att skriva, predika, läsa, höra, sjunga, tala, o.s.v., gavs inte i onödan.

FÖR DET TREDJE är det *tentatio, Anfechtung*. Detta är teststenen som lär dig inte bara att känna till och förstå, utan också att uppleva hur rätt, hur sant, hur sött, hur vackert, hur mäktigt, hur tröstande Guds ord är, visdom bortom all visdom.

Således ser du hur David i den nämnda psalmen så ofta klagat över alla slags fiender, arroganta prinsar eller tyranner, falska andar och sekter, som han måste tolerera för att han mediterar, d.v.s. för att han är upptagen med Guds ord på alla dessa nämnda sätt. För så snart Guds ord slår rot och växer i dig kommer djävulen att attackera dig och göra dig till en riktigt bra läkare. Genom hans angrepp kommer du att lära dig att söka och älska Guds ord. Jag själv (om du tillåter mig, en simpel muslort, att blandas i pepparn) står i tacksamhetsskuld till mina papister då de genom djävulens rasande har slagit, förtryckt och bedrövat mig så mycket. Det vill säga, de har gjort mig till en ganska bra teolog, vilket jag annars inte skulle ha blivit. Och jag ger dem av hjärtat vad de har fått i utbyte – ära, seger och triumf – för det var så de ville ha det.

Där har du Davids regler. Om du studerar flitigt i enlighet med hans exempel, så kommer du också att sjunga och berömma dig med honom i psalmen: ”Din muns undervisning är bättre för mig än tusentals guld- och silverstycken” (Ps 119:72). Dessutom ”Dina bud gör mig visare än mina fiender, ty för evigt är de hos mig. Jag är klokare än alla mina lärare, ty jag begrundar dina vittnesbörd. Jag är förståndigare än de gamla, ty jag tar dina befallningar i akt” (Ps 119:98–100). Och det kommer att vara din upplevelse att fädernas böcker kommer att kännas gamla och tråkiga för dig i jämförelse. Du kommer inte bara att förakta böcker skrivna av dina motståndare, ju längre du skriver och undervisar desto mindre blir du nöjd med dig själv. När du har nått denna punkt, var då inte rädd för att hoppas att du har börjat bli en riktig teolog, som inte bara kan undervisa de unga och ofullkomliga kristna utan också de mogna och fullkomliga. För Kristi kyrka har verkligen alla slags kristna i sig som är unga, gamla, svaga, sjuka, friska, starka, energiska, lata, enkla, kloka, etc.

Men om du känner, och är benägen att tro, att du har klarat det, smickrar dig själv med dina egna små böcker, din undervisning eller ditt skrivande, för att du har gjort det vackert och predikat utmärkt; om du är mycket nöjd när någon berömmar dig i

närvaro av andra; om du kanske letar efter beröm och skulle sura eller sluta om du inte fick det – om du är av den randen, kära vän, ta dig själv i öronen och om du gör det på rätt sätt hittar du ett par vackra, stora, långa, lurviga åsneöron. Spara då inte på några kostnader! Dekorera dem med gyllene klockor, så att människor kan höra dig vart du än går, peka fingrarna på dig och säga, ”Se, se! Där går det smarta djuret, som kan skriva sådana utsökta böcker och predika så anmärkningsvärt bra.” Just i det ögonblicket kommer du att bli välsignad och välsignad i rikt mått i himmelriket. Ja, i den himmel där helvetets eldar står redo för djävulen och hans änglar. Sammanfattningsvis: Låt oss vara stolta och söka vår ära där vi kan. Men i den här boken är äran Guds ensam, som det står ”Gud står emot de högmåttiga, men de ödmjuka ger han nåd”. (1 Petr 5:5) Till honom tillhör äran, i evigheters evighet. Amen.